

Uutisia MARC 21 –formaattista 2/2020

Ajankohtaisia uutisia MARC 21 formaatista. Tässä uutiskirjeessä kerrotaan, mitä muutoksia päivitys Update 29 toi suomenkieliseen formaattiin ja mitä KUMEA suosittelee saavutettavuuteen liittyvien kenttien/osakenttien käyttöönotosta. Mukana on myös tietoa muutoksista suomalaisiin sanastokoodeihin Kongressin kirjaston ylläpitämässä luetteloissa.

Update 29 muutokset

MARC 21 –formaatin päivityksen Update 29 (11/2019) tuomat muutokset on nyt suomennettu ja viety [suomenkieliseen formaattiin](#). Viimeiset muutokset formaatin teksteihin tehtiin eilen. Päivityksen ruotsinkielisiä käännöksiä työstetään kesälomien jälkeen. Uudet ja muuttuneet kentät/osakentät on viety myös [MARC 21 -formaatin sovellusoppaaseen](#):

1) Formaattiin lisättiin uusi asiasana-kenttä 688 - MÄÄRITTELEMÄTÖN KONTROLLOITU ASIASANA (T). Kenttään 688 tallennetaan termejä sellaisesta kontrolloidusta sanastosta, jonka termit ovat määrittelemättömiä eli ne voivat olla joko henkilön nimiä, nimekkeitä, maantieteellisiä nimiä tai muita termejä. Tällainen sanasto on esimerkiksi saksalainen Gnomon (<https://www.gbd.digital>).

2) Kenttään 751 LISÄKIRJAUS - MAANTIEEELLINEN NIMI (T) lisättiin uusi osakenttä \$g - Muut tiedot (T).

3) Kenttään 041 - KIELIKOODI (T) lisättiin kaksi uutta osakenttää:

\$i - Välitekstien kieli (T)

Mykkäelokuvan välitekstien kieli.

\$t - Tekstivastineen kieli (T)

Tekstivastine visuaalisen tai ääniaineiston sisällölle.

4) Osakentän 041\$g Liiteaineiston kieli (T) ohjetekstiä tarkennettiin:

Muiden liiteaineistojen kuin tiivistelmien (osakenttä \$b) tai librettojen (osakenttä \$e) kieli ->

Muiden liiteaineistojen kuin tiivistelmien (osakenttä \$b), librettojen (osakenttä \$e) tai tekstivastineen (osakenttä \$t) kieli.

Korjauksia formaattitekstiin

Joitakin formaatin suomennoksen tekstejä ja pieniä kirjoitusvirheitä on korjattu.

Esimerkiksi osakentän 041 \$r nimi ja selitysteksti korjattiin muotoon:

041 \$r *Visuaalinen kieli (ei-teksti) (T)*

Visuaalinen kieli, joka mahdollistaa vaihtoehtoisen pääsyn äänisisältöön. Esimerkiksi viittomakieli videotallenteessa, silloin kun tallenteella on puheen lisäksi viittomakielinen tulkkaus.

Kentän esimerkkeihin lisättiin:

041 0# \$a fin \$r sgn

Videotallenteessa on suomenkielinen puhe, joka on tulkattu myös viittomakielelle.

041 0# \$a sgn

Videotallenteen sisältö on pääasiassa viittomakielellä, ei ääniraitaa.

Saavutettavuuskentät 341 ja 532 sekä 041-kentän uudet osakentät (Update 27-29)

MARC 21 –formaatin päivityksissä Update 27-29 on formaattiin lisätty aineistojen saavutettavuuteen liittyviä kenttiä: 341 Saavutettavuussisältö ja 532 Huomautus saavutettavuudesta. Lisäksi kenttään 041 Kielikoodi on lisätty uusia osakenttiä, joihin voidaan merkitä kielikoodit aiempaa tarkemmin. Esimerkiksi mykkäelokuvien väliteksille, kuulovammaistekstityksille ja elokuvien kuvailutulkkauksille on nyt omat osakentät. Myös sisältöjen saavutettavuuteen liittyvien ääni- ja tekstivastineiden kielille on omat osakentät.

KUMEA (Kuvailevan metatiedon asiantuntijaryhmä) käsittelee kokouksessaan 17.6.2020 formaatin uusien kenttien/osakenttien hyödyntämistä ja kuvailun ohjeistamista sekä eri järjestelmien valmiutta hyödyntää uusia kenttiä/osakenttiä.

Kielikoodin (kenttä 041) ohjeistus ja kuvailuesimerkkejä löytyvät sekä [formaattitekstistä](#) että [MARC 21 –formaatin sovellusoppaasta](#), mutta käyttöönoton ajankohta on sovittava niin, että enemmistö kirjastoista alkaa soveltaa niitä samanaikaisesti. Kenttien 341 ja 532 käytön yhteiset ohjeet puuttuvat vielä.

KUMEA suosittelee, että kirjastoissa valmistellaan uusien kenttien ja osakenttien käyttöönottoa. ([KUMEA:n kokousmuistio 2020-06-17](#))

Sanastokoodit

Kongressin kirjaston ylläpitämää listaa käytössä olevista sanastokoodista ([Subject Heading and Term Source Codes](#)) on kevään aikana päivitetty vastaamaan nykykäytäntöä Suomessa.

Lisätty uusi sanasto

soto - SOTO - Sotatieteen ontologia

Nämä sanastot on merkitty käytöstä poistuneiksi

allars - Allärs: allmän tesauros på svenska (Helsingfors: BTJ Kirjastopalvelu) *[deprecated]*

cilla - Cilla: specialtesaurus för musik (Helsingfors: BTJ Kirjastopalvelu) *[deprecated]*

musa - Musiikin asiasanasto: erikoissanasto (Helsinki: Kirjastopalvelu) *[deprecated]*

ysa - Yleinen suomalainen asiasanasto (Helsinki: Kirjastopalvelu) *[deprecated]*

agrifors - AGRIFOREST-sanasto (Helsinki: Helsingin Yliopisto) *[deprecated]*

helecon - Asiasanasto HELECON-tietikantoihin (Helsinki: Helsingin Kauppakorkeakoulu) *[deprecated]*

puho -PUHO - Puolustushallinnon ontologia (Helsinki: Kansalliskirjasto) *[deprecated]*

kitu -Kirjallisuudentutkimuksen asiasanasto (Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden seura) *[deprecated]*

kula -Kulttuurien tutkimuksen asiasanasto (Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden seura) *[deprecated]*

Hyvää kesää!